

Yttrande över regeringens lokaliseringsrapport angående vindkraft, Rätt Plats för vindkraften

Del 1

Slutbetänkande av vindkraftsutredningen SOU 1999:75

Till Miljödepartementet

Kopia till:

Från Klädesholmens Samhällsförening

Sjöfartsverket CTO Skagerack
Länsstyrelsen Västra Götaland
Miljödomstolen Vänersborg
Tjörns Kommun
SVC

Geografisk situationsbeskrivning av Klädesholmen

Samhället Klädesholmen ligger i havsbandet i Pater Noster arkipelagen, i den sydvästra delen av Tjörns kommun. I Hakefjordens mynning med lotsplats för hamnarna Wallhamn och Uddevalla, strax norr om Marstrand.

Klädesholmen är ett levande kustsamhälle med en högproducerande sillkonservindustri, med ca 470 fasta innevånare och med en växande andel sommarturism.

Intresset som rekreationsområde är mycket stort.

Inledning

Regeringens särskilda utredare av vindkraftens lokalisering, Kjell Svensson, är i den unika situationen att han kan ha ett totalt "helikopterperspektiv" över vindenergifrågan. Såväl energipolitiskt som lägesstrategiskt.

Detta förutsätter dock stora krav på ett förtroendefullt samarbete mellan regering, länsstyrelser, kommuner, näringsidkare i aktuella områden, branschföreträdare, och berörd lokalbefolkning.

Energipolitiskt står Europa inför en större vindkraftsutbyggnad. Detta delvis med anledning av FN:s klimatkonvention 1992 och Kyoto-protokollet 1997, där beslut fattades att mängden tillförsel av koldioxid i atmosfären måste reduceras. Vidare, med en kommande allmän avreglering av elmarknaden i Europa där följderna blir större konkurrens.

I detta perspektivet stöds en vindkraftsetablering i Sverige med ett statligt etableringsbidrag på 15 % samt en miljöbonus på producerad el, motsvarande energiskatten om 15,2 öre Kwh.

Kapitel 2, helhetssyn på vindkraftens miljöpåverkan

Som ett komplement till Sveriges energiproduktion kan vindkraften bidra med ett energitillskott, men kan rimligtvis inte, eller aldrig någonsin, utgöra en ersättning för befintlig kärn eller fossilproducerad energi.

Vindkraften stöder en hållbar utveckling vad gäller energiproduktion men, med den fysiska miljöpåverkan en vindkraftspark kräver i areal och volym, innebär detta en ytterst påfrestande inverkan för stora intressegrupper i samhället.

Vi vill härmed återigen upprepa betydelsen av en fortsatt strikt bedömning från beslutande Länsstyrelser i ärenden om lokaler för vindkraftsanläggningar, där stor hänsyn måste tagas vid bedömning av naturvärden, rekreationsområden och närhet till naturreservat samt för lokalt boende.

Kapitel 3, planeringsmål och riksintresse för vindkraft

De planeringsmål som här beskrivs innefattar en kvantitativt stor utbyggnad av vindkraften. ”Utpekandet av riksintressen skall göras strikt, utan en avvägning mot andra allmänna intressen” Där ett av kraven finns om regeringsprövning av gruppstationer med tre eller flera vindkraftsaggregat med en sammanlagd effekt av minst 10 MW.

Detta är ett planeringsmål med en inbäddad, stor källa till konflikt. En begränsning om 10 MW kan lätt kringgås genom att dela upp effekten i mindre enheter, där en region kan komma att belastas med ett flertal anläggningar av mindre karaktär vilket, för regionens helhet, kan komma att generera mer än 10 MW. Prövningen av den sammanlagda vindkraftsanläggningen undgår härmed en noggrannare fysisk och opinionsmässig kritisk granskning.

Kapitel 4, vindkraften i den kommunala planeringen

I fråga om kommunens handlingsberedskap om vindkraftsetablering, kan vi konstatera att vindkraften som helhet har tagit en lavinartad vändning sedan statligt stöd utbetalas för etablering och elproduktion. I de kommunala översiktsplanerna (som revideras vart tionde år) fanns för tio år sedan överhuvudtaget inte ordet vindkraft med. Nu förordas att kommunerna med det snaraste reviderar sina översiktsplaner i beaktande av en omfattande, och forcerad vindkraftsutbyggnad. Detta är inte möjligt i den kommunala planeringen.

Här föreligger en påtaglig risk, att de i vindkraftssammanhang aktuella marknadskrafterna, som har en mer rationell och snabb beslutsprocess, hinner få igenom etableringar i en icke genomarbetad kommunal översiktsplan.

Kapitel 5, tillståndsprövning

Att med olika ansökningsförfaranden, beroende på vindkraftsanläggningens storlek, ansöka till respektive tre olika myndigheter, såsom regering – länsstyrelse och kommunal nämnd, kan förorsaka konflikt, dubbelarbete och stor splittring i frågan.

Vi fordrar att särskild prövning skall gälla vid lokalisering till havs och i skärgårdar. En vindkraftsetablering i ett skärgårdsområde med dess skiftande topografi och väderförhållanden, blandat med kablage genom mjukbottnar i livligt frekventerade farleder, möter ekologiska, biologiska och navigationsmässiga problem. Vilket i sin tur medför stora differentierade kostnader för uppförande, tillsyn och underhåll, gentemot landbaserade etableringar.

Tillstånd bör ges till ytmässigt och ekonomiskt optimalt planerade vindkraftsanläggningar. Inte för anläggningar utspridda på de lämpliga fundament som holmar och skär utgör. Vidare bör det ske på platser där det lokala elnätet är utbyggt med resurser att ta emot den energi som vindkraftsparken beräknas att producera.

Kapitel 6, hur värdera landskapet i planering och tillståndsprövning

Ett naturskyddat område är utlyst för att verka som det är sagt. Befriat från yttre påverkan genom exploatering. Ett bevarat och orört område för kommande generationer, som givetvis måste respekteras. Vi vidhåller även att närhet till naturskyddat område bör undantas från exploatering.

I de värdebeskrivningar av landskapet vilka kommer att ligga till underlag för vindkraftsetableringar, måste som rapporten skriver, en samordnad värdebeskrivning för naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv finnas med.

Kapitel 7, påverkan och hänsynstagande med avseende på landskapsbilden

Vi håller helt med utredaren om vikten av en helhetssyn på landskapsbilden. Om hur bevarandet av en landskapsbild upplevs och om hur en vindkraftsanläggning tar ett mycket stort visuellt område i anspråk, där inom beskrivet närzonsområde 3 km, i ett flackt landskap, vindkraftverk upplevs som totalt dominerande.

”En övergripande hushållning med landskapets visuella resurser behöver ske, t.ex. genom att landskapet inte styckas upp genom spridda vindkraftsetableringar eller genom att längre sträckor av strandzoner tas i anspråk av vindkraftverk”.

Kapitel 8, påverkan och hänsynstagande i vindkraftverkens närområde

Socialstyrelsens rekommenderar en gräns på 30 dB(A) vid kontinuerligt ljud. Enstaka ljudtoppar kan ha en något högre ljudnivå och bedöms som en sanitär olägenhet vid 35 – 45 decibel. Denna gräns är viktig och skall inte höjas till någon högre accepterad nivå.

Säkerhetsavstånd enligt Boverkets allmänna råd 1995:1, för ett stort vindkraftverk på 1 MW, är ca 300 m för platser där människor vistas oskyddat. Inom detta område rekommenderas att inte varaktigt uppehålla sig. Säkerhetsområdet på 300 m. är den riskzon, inom vilket is och avbrutna rotordelar kan komma att slungas ut.

Denna säkerhetsaspekt är av vikt vid framtida vindkraftsetableringar, speciellt i kustområden med extrema väderförhållanden där tillgängligheten för service och underhåll blir begränsad.

Skuggstörningar och solblänk från vindkraftverkens propellerblad är ett ytterst irriterande, och direkt farofyllt moment vid all navigering.

Kapitel 9, stöd för utbyggnad av elnät

Då elnäten i många av de berörda kommunerna inte är utbyggda för att ta emot energin vilken kommer att produceras, måste dessa förstärkas enligt rapporten. Ett statligt stöd förslås att utgå för dessa förstärkningsarbeten men, om inte detta skulle visa sig tillräckligt, bör konsumtionsledet stå för dessa extrakostnader.

Vi anser detta vara en ytterligare subventionering för att med överstatlig styrning få till stånd en snabbare utveckling av vindkraften. Där en enögd fokusering på vindenergi ställer motstående intressen och oss konsumenter inför ej förhandlingsbara alternativ.

Följdriktigt kommer de vindentreprenörer som söker en havsetablering att kräva motsvarande stöd för sitt behov av nätförstärkningar. Då havsbaserade vindkraftsetableringar är högproducerande och har en avsevärt större investeringskostnad än motsvarande anläggningar på land.

Kapitel 10, behov av övergripande kartläggningar

I de behov av noggrannare kartering som framställs av utredaren, finns till havs och i kustzonen den största potentialen för vindkraftsutvinning. I dessa nämnda områden, speciellt i kustområdena, finns också de mest populära rekreationsområdena i Sverige har att erbjuda, för nationella och internationella gäster.

Vi ställer oss frågande till utredarens antagande, och motsätter oss med kraft, påståendet att etablering av vindkraftverk till havs skulle vara i mindre konflikt med andra intressen, än motsvarande etablering på land.

Vi stöder därför den centrala utredning som utredaren förslår, angående lokaliseringsförutsättningarna för etablering av vindkraftverk i kustzonen och till havs. Där utredningen förutom de för vindkraften tekniskt ekonomiska förutsättningarna, även tar med kustzonens bevarandevärde. Värde av orörd kulturbygd, kustfiske och det för kustkommuner allt mer ökande värdet av natur och kulturturism.

Spåren från en skärgårdsbaserad vindkraftsanläggning, kommer för all framtid att sätta spår i blankslipade klippor och på kala holmar. Betongfundament, kajanläggningar och förstärkningsarbeten kommer likt spåren från stenbrytningsperioden i Bohuslän, att påminna om en svunnen energipolitisk epok.

Sammanfattning

Rapportens slutbetänkande skulle enligt direktiv Dir. 1998:35, föreslå kriterier om var någonstans inom landet en vindkraftsetablering skulle komma till stånd, men så är icke fallet. Rapporten ger svar på många specifika delproblem, ger utrymme för ytterligare utredningar, men ger inget definitivt svar enligt rapportens titel, "RÄTT PLATS FÖR VINDKRAFTEN", där ett stort frågetecken rätteligen borde tillfogas. Vi kan dock enligt rapporten, samt genom uttalanden av statsminister Göran Persson, konstatera att vindkraften är en alternativ energiform på stark frammarsch. Där enligt tillgänglig kartering, bohusläns kustområden är platser utpekade som riksintresse för dessa etableringar.

Vi måste här varna för en överetablering av vindkraft beroende på en tillfällig statlig subvention, där antalet spekulativa vindentreprenörer står i direkt proportion till storleken på det stöd som utbetalas och där på ett förklarligt sätt miljömålet är underordnat vinstmålet. Den dag kommer, då det statliga stödet till vindkraften upphör, varvid näringen exponeras och renodlas på företagsekonomiska grunder, med risk för utslagning som följd. Där kommuner och kommuninnevånare på ett onödigt vis kan ha belastats med stora och kostsamma utbyggnader av infrastruktur i el och kommunikation.

En vindkraftsetablering med bebyggelse och rekreationsområden inom den i rapporten beskrivna närzonen på 3 km, innebär stor konflikt. Och än större konflikt när landskapsbilden är flack, och dominansen av höga vindkraftverk upplevs som total.

Risken för haverier och sabotage måste vägas in. Boverkets rekommenderade säkerhetsavstånd på ca 300 meter - beroende på vindkraftverkets höjd - kan inom en framtid betyda avspärrning av närområdet runt vindkraftsanläggningar. En realitet som idag inte diskuteras när vindkraftsanläggningar planeras inom områden för fiske, jordbruk och inom livligt frekventerade rekreationsområden.

Från bifogad översiktskarta framgår att Klädesholmen är omringad av planerade vindkraftsetableringar. Med ansökan från två separata entreprenörer, i tre separata ansökningar, kommer totalbilden att innebära en vindkraftspark med tjugosju (27) stycken mycket stora vindkraftverk. Vidare framgår den omedelbara närheten till bebyggelse, naturreservat och fågelskyddsområde. Direkt berörda områden, vilka ligger väl innanför den beskrivna närzonen om 3 km. från vindkraftverken.

Klädesholmens Samhällsförening ställer sig mycket positiv till vindkraft som energiform. Men för att man skall undvika att hamna i intressekonflikter är det viktigt att denna utredning görs komplett. Vi vill därför:

- att regeringen omgående tillsätter en utredning med uppgift att ta fram principer och vägledning för var och hur vindkraften bör etableras, och med beaktande av de från vår sida påtalade synpunkterna.
- att regeringen aktualiserar den fysiska riksplanen. SOU 1971:75 Hushållning med mark och vatten
- att man från myndigheter är mycket restriktiv vid tillståndsprövning, så länge som ovanstående punkter ej är klara.

Klädesholmens Samhällsförening den 13 oktober 1999

Bert Olsson
Ordförande

Bilaga: Karta över planerad vindkraftsetablering